

UNIVERZITET CRNE GORE

FILOLOŠKI FAKULTET

NIKŠIĆ

VIJEĆU FILOLOŠKOG FAKULTETA

Odlukom Filološkog fakulteta na sjednici Vijeća održanoj 14. Marta 2024, broj. 01-335/1, imenovana je Komisija za ocjenu master rada pod nazivom *Simbolički sloj elemenata fantastike u kratkim pričama Edgara Alana Poa*, kandidata Mihaila Kankaraša (broj indeksa 7/22), Studijski program za crnogorski jezik i južnoslovenske književnosti, smjer – nauka o književnosti, u sljedećem sastavu: doc. dr Olga Vojičić-Komatina (mentor), doc. dr Svetlana Kalezić-Radonjić i prof. dr Saša Simović.

IZVJEŠTAJ O OCJENI MASTER RADA

Kandidat Mihailo Kankaraš napisao je master rad pod nazivom *Simbolički sloj elemenata fantastike u kratkim pričama Edgara Alana Poa* na šezdeset i osam strana standardnog formata. Učestvovanjem u svim etapama master rada i osobito razmatranjem poslednje prihvaćene i odobrene verzije, možemo zaključiti da rad zadovoljava sve elemente koji ga preporučuju za ovakvu vrstu istraživačkog poduhvata i ujedno kandiduju za skorašnju odbranu pred imenovanom Komisijom. U sažetku koji je dat i na crnogorskom i na engleskom jeziku, objašnjavaju se motivi valorizovani pisanjem ove tematike, a potom i objedinjuju primarni ciljevi i očekivani rezultati kada je u pitanju poetička rekonstrukcija načela upotrijebljenih u pričama Edgara Alana Poa. Kandidat zapaža da *iako je u američkoj književnosti Edgar Alan Po najznačajniji kada je u pitanju probijanje horora i naučne fantastike u mainstream literaturu, on nije prvi pisac čiji književni opus obiluje gotičkim i demonskim scenama*. Time najavljuje da će predmet analize biti i horor literatura koja je morala biti matica koju je Po poznavao i bio joj sljedbenik ili savremenik, no, u okviru komparativnih odeljaka čitalac će biti u prilici da saznaje koliko se Poova poetika suštinski nadovezivala na sve preteče, a koliko je bila drugačija, nezavisna i autentična.

Rad se sastoji iz četiri obimna poglavlja od kojih svako ima i posebne parcijalne jedinice koje metodički sadopunjuju značenjski i problemski cilj predočen samim naslovom poglavlja. Prvo od njih je uvodno i ima za cilj da upozna čitaoca sa stvaralačkom i životnom biografijom Edgara Alana Poa. U njemu se razmatra različitost ovog pisca u odnosu na prethodnike, te njegovo opredjeljenje za kasni romantičarski prosede američkog podneblja, njegov publicistički i književno-kritički rad i potom i Poovo uticanje na savremenike, ali i sljedbenike i američkog i evropskog kontinenta, pri čemu nam postaje jasno da je on literarna inspiracija koja traje dva vijeka. Kandidatova pažnja bila je usmjerena i na društveni, ekonomski i kulturni kontekst vremena u kojem ovaj autor stvara. Razvoj i jačanje američke ekonomije, pa potom i saobraćajne infrastrukture te cilindrične prese u okviru štamparstva – jesu istorijski događaji koji preokreću civilizacijske tokove ka potpuno drugom smjeru i neumitni su pokazatelji progresije pisane riječi i intertekstuanog dijaloga koji ostvaruju pisci među sobom.

U drugom poglavlju produbljuje se analiza Poove poetike i to sa prvobitnim osvrtom na porijeklo gotike i groteske u Poovim pričama. Arhitektura gotike je ambijentalnost koju je Po smatrao izuzetno pogodnom za svoj narativni topos uviđajući da spacijalne jedinice mogu oblikovati likove, te da to i jeste proces konstantnog psihološkog međuoblikovanja u književnosti. Dakle, likovi pripadaju konceptu strave interpretirane kroz dvorce gotike i neizostavan segment njihovog djelovanja proističe iz mraka, tjeskobe i jeze koju predstavljaju takvi prostori. Uz sve to, likovi su često i nosioci degenerativnih loza, izdanci dekadentne aristokratije, u posjedu su različitih psihičkih i fizičkih devijacija, kao i moralnih izopačenosti i izopštenja. Gotička umjetnost se prvobitno odnosila samo na arhitekturu, a počela se intenzivno razvijati početkom XIII vijeka, osobito na tlu Francuske pa Italije i onda i u drugim krajevima Evrope. Zajedno sa cjelokupnim kulturološkim nasljeđem koje Evropljani prenose na američko tlo, i gotička arhitektura sa svojom impresivnom i gustom ornamentikom, dobija svoje zapaženo mjesto. Iz arhitekture postepeno se prenosi i na likovne umjetnosti. Poov program komponovanja priča odlikovao se harmonijom između gotičkog hronotopa i groteske koja se očitovala kroz ironiziranu, karikaturalnu i farsičnu naraciju. S tim u vezi, kandidat je u odjeljcima *Fikcija i fakcija*, kao i *Sukob fikcije i fakcije u kratkim pričama Edgara Alana Poa*, istraživao odnos između mimezisa i onog šta se podražava, odnosno između verbalnog oblikovanja svijeta i svijeta koji je predmet oblikovanja, naglašavajući da Po karakterizira ljudske strahove i nagone, a ne likove ili tipove karaktera. Takođe, ističe se da horor supstrati u njegovoj književnosti nijesu dati zarad horora eksplicitno, već kao stimulus za istraživanje

nedovoljno proučenih unutrašnjih dimenzija, dakle, kao sredstva proučavanja psiholoških stanja i to ponajviše incidentnih, stihijskih i neobjašnjivih.

Treće poglavlje obezbjeđuje analitičan upliv u Poove kratke priče sa horor i detektivskim elementima, gdje Kankaraš naglašava da su neke od njih priče strave, neke poglavito detektivske, a veliki broj njih objedinjuje motivsku dvostrukost. U središtu interesovanja su priče: *Pad kuće Ašer*, *Crni mačak* i *Maska crvene smrti*, ali i druge priče koje su nastajale u tim ili poznijim godinama. Kandidat obraća pažnju na dinamiku naracije, novelistički kod, sarkazam u naraciji, kao i na različite dimenzije pripovijedanja – od sveznajućeg ka nepouzdanom naratoru ili personalnom mediju. Gotički elementi, specifičnost i bogatstvo narativnih perspektiva, intenziviranje iracionalnih osjećanja kao što su panika i strah, jesu elementi koji doprinose i povoljnim uslovima za filmsku i pozorišnu adaptaciju, kako ističe kandidat. Ovdje napominjemo da je priča *Pad kuće Ušerovih* doživjela veoma uspješnu filmsku produkciju 1960, pa potom i 2023. godine (*House of Usher*).

Četrvto i ujedno i završno poglavlje ovog master rada konstituiše se kao pregled Poove amplitude stvaranja i kroz njegova druga literarna ostvarenja. Posebno se obraća pažnja na manifestni tekst njegovog stvaralaštva, *Filozofiju kompozicije*, a potom se objedinjuju zapažanja i zaključci do kojih se došlo prilikom izrade ovog master rada.

Uzevši u obzir relevantni metodološki instrumentarij koji je upotrijebljen u ovom radu, sa primarnim akcentom na fenomenološki, formalistički, semiotički i potom i komparativni aspekt uz pomoć kojih se adekvatno savladavalo opsežno simboličko svojstvo autora čije djelo ovim radom počinje da se prilježno i sistematično izučava i na Studijskom programu za crnogorski jezik i južnoslovenske književnosti, predlažem odbranu rada kao prvi korak ka sljedećim tokovima izučavanjima Edgara Alana Poa.

Dakle, zaključujemo da Komisija predlaže Vijeću Filološkog fakulteta prihvatanje Izvještaja o master radu kandidata Mihaila Kankaraša, te da odobri javnu odbranu ovog rada.

Komisija:

Olga Komatina

Doc. dr Olga Vojičić-Komatina

Svetlana Kalezić-Radonjić

Doc. dr Svetlana Kalezić-Radonjić

Saša Simović

Prof. dr Saša Simović

UNIVERZITET CRNE GORE
FILOLOŠKI FAKULTET

Primljeno 25.04.2025.			
Org. loc.	Broj	Prilog	Vrijednost
03	455/4		